

Το κτίριο της προδοτικής οργάνωσης Ε.Σ.Π.Ο. έχει ήδη τυλιχθεί στις φλόγες. Ένα από τα πρώτα σαμποτάζ σε πόλη της κατεχόμενης Ευρώπης είναι ήδη γεγονός (Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 1942)

Την Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου συμπληρώθηκαν 84 χρόνια από μια από τις πιο εντυπωσιακές και σημαντικές αντιστασιακές πράξεις που σημειώθηκαν την περίοδο της Κατοχής, την ανατίναξη των γραφείων της εθνικοσοσιαλιστικής οργάνωσης Ε.Σ.Π.Ο. από την αντιστασιακή οργάνωση Π.Ε.Α.Ν.

Η Π.Ε.Α.Ν (Πανελλήνιος Ένωσις Αγωνιζομένων Νέων) ιδρύθηκε επισήμως στις 28 Οκτωβρίου 1941 από τον απόστρατο Ανθυποσηναγό της Αεροπορίας Κωνσταντίνο Δ. Περρίκο (1905-1943). Ο Περρίκος, στενός συνεργάτης του Παναγιώτη Κανελλόπουλου από την εποχή που ο τελευταίος ίδρυσε το «Εθνικόν Ενωτικόν Κόμμα» το Δεκέμβριο του 1935, είχε ήδη ιδρύσει την οργάνωση «Στρατιά Σκλαβωμένων Νικητών».

Πρόεδρος της οργάνωσης και χρηματοδότης της ήταν ο εργοδότης και φίλος του Περρικού Αθανάσιος Σκούρας. Αντιπρόεδρος της οργάνωσης αλλά ιθύνων νους της καθώς και αρχηγός των μαχητικών τμημάτων της («Ουλαμός Καταστροφών») ήταν ο Περρικός. Άλλα ηγετικά της στελέχη της Οργάνωσης ήταν οι: Ιωάννης Κατεβάτης, Γεώργιος Αλεξιάδης, Διονύσης Παπαβασιλόπουλος, Νικόλαος Αιλιανός και Κωνσταντίνος Ελευθεριάδης.

Η Ε.Σ.Π.Ο. (Ελληνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωσις) ήταν η μεγαλύτερη των ελληνικών ναζιστικών οργανώσεων, ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1941 από το γιατρό Γεώργιο Βλαβιανό, (διορισμένο πρόεδρος της κοινότητας Κηφισιάς) και μετά την παραίτησή του το Φεβρουάριο του 1942 (λόγω εσωτερικών ερίδων ανάμεσα σε ιταλόφιλα και γερμανόφιλα στελέχη), ορίστηκε επί κεφαλής της ο επίσης γιατρός Σπυρίδων Στεροδήμας. Η οργάνωση λάμβανε οικονομική ενίσχυση από την κατοχική κυβέρνηση των δωσιλόγων. Διατηρούσε γραφεία στον πρώτο όροφο πολυκατοικίας στη συμβολή των οδών Πατησίων 8 και Γλάδστωνος, κοντά στην Ομόνοια. Στους πάνω ορόφους, βρίσκονταν γραφεία του γερμανικού στρατού κατοχής και αίθουσες με αποθηκευμένα πυρομαχικά και μηχανήματα. Σ' αυτά γίνονταν διαλέξεις στις οποίες προπαγανδίζονταν οι αρχές του εθνικοσοσιαλισμού και της «Νέας Τάξης Πραγμάτων». Πριν από την ανατίναξη αριθμούσε περί τα 1.500 μέλη.

Ο Περρικός προμηθεύτηκε τις εκρηκτικές ύλες από εργολάβο δημοσίων έργων. Αποφασίστηκε το κτύπημα να πραγματοποιηθεί Κυριακή (για αποφυγή παράπλευρων απωλειών) αλλά κατά τη διάρκεια της ημέρας (για αύξηση του αριθμού των θυμάτων της ναζιστικής οργάνωσης και πρόκληση της μέγιστης δυνατής εντύπωσης στον αθηναϊκό λαό). Να τί αναφέρει σε μαρτυρία του ο Αντώνης Μυτιληναίος, σημαίνων στέλεχος του επιχειρησιακού βραχίονα της της Π.Ε.Α.Ν. και

κεντρικού πρωταγωνιστή της ανατίναξης, σε συνέντευξή του στην αθηναϊκή εφημερίδα «Βραδυνή» το Νοέμβριο του 1948::

«Πήραμε απόφαση η ενέργεια να γίνει κατά τρόπο εντυπωσιακό αυτή τη φορά. Μας ενδιέφερε και η εξαφάνιση της προδοτικής οργάνωσης, αλλά κυρίως η αναπτέρωση του φρονήματος του αθηναϊκού λαού. Ο Γαλάτης κι εγώ αρχίσαμε νέες κατασκοπεύσεις. [...] Η θέση που επιλέξαμε [σ.σ. να βάλουμε τη βόμβα] είχε το πλεονέκτημα να ανατινάξει το έδαφος κάτω από τα πόδια των μελών της Ε.Σ.Π.Ο. και συγχρόνως να καταστρέφει το κλιμακοστάσιο και την οδό για τη διαφυγή τους. Για να επιτύχουμε ένα τέτοιο αποτέλεσμα υπολογίσαμε μια βόμβα με 10 οκάδες δυναμίτιδα.[...].».

Την Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 1942 είχε προγραμματιστεί γενική συγκέντρωση των μελών της Ε.Σ.Π.Ο. προκειμένου να ληφθούν συγκεκριμένες αποφάσεις για τη συγκρότηση ελληνικού στρατιωτικού σώματος που θα αποστέλλοταν στο ανατολικό μέτωπο, πολεμώντας στο πλευρό της ναζιστικής Γερμανίας. Από την Οργάνωση, αποφασίστηκε να δράσουν τα εξής μέλη της Μυτιληναίος, Μπίμπα, Μιχαηλίδης, Γαλάτης, Μούρτος και Λάζαρης.

Από διήγηση του Σπύρου Γαλάτη διαβάζουμε: «Ξαφνικά σαν να γίνεται η συντέλεια του κόσμου. Ένας τρομερός θόρυβος συγκλονίζει την οδό Πατησίων, τραντάζει την Ομόνοια, τη Βάθη, την Κάνιγγος, ξαφνιάζει το Σύνταγμα, το Μεταξουργίο και την Κυψέλη. Η Αθήνα σταματά ν' αναπνέει. Τί έχει συμβεί; Εκεί στη γωνία Πατησίων και Γλάδστωνος, πυκνοί καπνοί. Το κτίριο τρέμει, καίγεται. Γυαλιά, ξύλα, χαρτιά, πέτρες, σκορπισμένα στους γύρω δρόμους. Και θόρυβος, βουή, αναστάτωση. Τα τζάμια των κτιρίων της αρχής της οδού Πατησίων και της οδού Γλάδστωνος έγιναν χίλια κομμάτια. [...] Ο κόσμος πανικόβλητος άρχισε να φεύγει προς πάσας κατεύθυνσιν απομακρυνόμενος από το σημείο της εκρήξεως. Ένα κύμα αλλοφρόνων ανθρώπων ξεχννόταν προς την οδό Πειραιώς αδειάζοντας την Ομόνοια. [...] Σε λίγο ο πανικός

έδωσε τη θέση του στην περιέργεια και ο κόσμος άρχισε να κατευθύνεται προς το σημείο της εκρήξεως για να δει τι έγινε. [...] Ένα κύμα άγρας χαράς χτυπά στην καρδιά των Αθηναίων. [...] Η Αντίσταση... Αυτή η μέρα δεν είναι σαν τις άλλες. [...]

Το μέγεθος της καταστροφής που προκλήθηκε καταφαίνεται από το γεγονός ότι οι άνδρες της Πυροσβεστικής επιχειρούσαν επί διήμερο να κατασβέσουν τη φωτιά που προκάλεσε η έκρηξη ενώ επί πενθήμερο ξέθαβε πτώματα από το κατεστραμμένο κτίριο. Οι Γερμανοί ισχυρίστηκαν πως καταστράφηκε το υλικό μιας γερμανικής αεροπορικής μονάδας και ζήτησαν (μέσω του Στρατιωτικού Διοικητή νοτίου Ελλάδος Πτεράρχου Spreidel) το ποσό των 810 εκατομμυρίων δραχμών (4.000 αγγλικές λίρες). Η ανατίναξη του κτιρίου της Ε.Σ.Π.Ο. αποτέλεσε πλήγμα εναντίον της ασφάλειας και του γοήτρου των γερμανικών κατοχικών δυνάμεων. Συνάμα, ενέσπειρε τον πανικό στους Έλληνες συνεργάτες τους, αποθαρρύνοντας αμφιταλαντευόμενος συμπατριώτες μας από το να πυκνώσουν τις τάξεις τους για προσπορισμό υλικών αγαθών και, καταφέροντας καίριο πλήγμα στα σχέδια για αποστολή Ελλήνων εργατών σε γερμανικά εργοστάσια για ενίσχυση της ναζιστικής πολεμικής προσπάθειας τορπιλίζοντας παράλληλα τις συντονισμένες ενέργειες για αποστολή Ελλήνων στρατιωτών στο Ανατολικό Μέτωπο., εγχείρημα στο οποίο πρωτοστατούσε η Ε.Σ.Π.Ο. Η επίθεση «ήταν ένα χαστούκι των σκλάβων στα μούτρα του πανίσχυρου κατακτητή» όπως γράφει ο Ρήγας Ρηγόπουλος.

Το ηθικό αποτέλεσμα της επίθεσης της Π.Ε.Α.Ν. ήταν άμεσο και ισχυρό. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη σημείωση της Ιωάννας Τσάτσου (αδελφής του Γιώργου Σεφέρη), στο ημερολόγιό της, με ημερομηνία καταγραφής τη 16η Δεκεμβρίου του 1942: «Η ανατίναξη της Ε.Σ.Π.Ο., μια λύτρωση για μας, όμως μεγάλο τράνταγμα και φόβος για τους Γερμανούς. Οι Πατριώτες που την επιχείρησαν, καθάρισαν τη χώρα από μια ομαδική

προδοσία. Ο υποσμηναγός Περρίκος, αρχηγός της Π.Ε.Α.Ν. και οι φίλοι του, ο Μυτιληναίος, ο Κατεβάτης, ο Λόγς, ο Σκούρας, η κοπέλα η Μπίμπα, φύλακες της τιμής μας [...]». Το γεγονός γνωστοποιήθηκε γρήγορα και στο εξωτερικό. Αναφέρουμε ότι τα εγκώμια του Ραδιοσταθμού της Μόσχας στις 30 Σεπτεμβρίου στάθηκαν ικανά να σταματήσουν τις αρχικές αρνητικές αντιδράσεις του Ε.Α.Μ. και του Κ.Κ.Ε. που έκαναν λόγο για προβοκάτσια των Γερμανών, ενώ οι Λονδρένικοι Times ανέγραψαν την είδηση στις 9 Οκτωβρίου. Μάλιστα, οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες, ισχυρίζονταν σε έγγραφά τους ότι την ευθύνη της επίθεσης είχε η ομάδα του Ταγματάρχη Ιωάννη Τσιγάντε

Αναφορικά με τον αριθμό των θυμάτων, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός τους γι' αυτό και υπάρχει ασυμφωνία των σχετικών πηγών. Για παράδειγμα ο ιστορικός Geigel Fleischer, μετά από αναδίφηση στα γερμανικά αρχεία αναφέρει την ύπαρξη ενός νεκρού και 39 Ελλήνων ναζιστών και τον τραυματισμό έξι Γερμανών κατακτητών. Οι Βρετανοί από την πλευρά τους αναφέρουν το θάνατο 43 Ελλήνων ναζί και 2 Γερμανών λόγω της έκρηξης. Τέλος, η Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών ανέφερε ότι από το αντιστασιακό εγχείρημα της Π.Ε.Α.Ν. εναντίον της Ε.Σ.Π.Ο. σκοτώθηκαν 29 μέλη της ναζιστικής οργάνωσης και 43 Γερμανοί στρατιωτικοί, ενώ με τους τραυματίες να ανέρχονται σε 27 μέλη των Ελλήνων ναζί και 5 Γερμανούς. Σκοτώθηκε ένας περαστικός και τραυματίστηκαν 11. Σε αντίποινα για την επιχείρηση, οι ιταλικές αρχές Κατοχής (διοικητικά υπεύθυνες για την περιοχή των Αθηνών) προχώρησαν στην εκτέλεση τριών Ελλήνων πατριωτών που είχαν καταδικαστεί προγενέστερα, μα η ποινή τους είχε ανασταλεί). Επίσης συνελήφθησαν και αρκετοί Έλληνες Εβραίοι.

Το Νοέμβριο του 1942, ο υπαξιωματικός της Χωροφυλακής Πολύκαρπος Νταλιάνης, αρχικά μέλος της αντιστασιακής οργάνωσης «Όμηρος» και σύνδεσμός της με την Π.Ε.Α.Ν. και αργότερα διπλός πράκτορας (του «Ομήρου» εναντίον των κατακτητών και των Γερμανών εναντίον των ελληνικών αντιστασιακών οργανώσεων) κατέδωσε τον Περρίκο και τα μέλη της ομάδας του (που κρύβονταν σε κρησφύγετο στην Καλλιθέα). Η σύλληψη πραγματοποιήθηκε στις 11 του μήνα. Ο προδότης θα αποκαλυφθεί και θα δολοφονηθεί άγρια στις 17 Δεκεμβρίου του 1942.. Δύο εβδομάδες αργότερα, στις 31 Δεκεμβρίου του 1942 πραγματοποιήθηκε η δίκη των μελών της Π.Ε.Α.Ν. που κατηγορούνταν για την ανατίναξη των γραφείων της Ε.Σ.Π.Ο. στην κεντρική αίθουσα του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» που είχε μεταβληθεί σε γερμανικό Στρατοδικείο. Ο Κώστας Περρίκος καταδικάστηκε δις εις θάνατον, όπως και η Ιουλία Μπίμπα και ο Σπύρος Γαλάτης (ο οποίος όμως έλαβε χάρη αφού οι συγγενείς του δωροδότησαν Γερμανούς αξιωματικούς· μεταφέρθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Γερμανία). Η Μπατίνου καταδικάστηκε σε 15 ετή κάθειρξη, ο Κουσουράκος σε 5ετή και η Μπέση σε 3ετή φυλάκιση. Ο Κώστας Γιαννάτος αθωώθηκε ενώ, ο Μυτιληναίος είχε ήδη κατορθώσει να αποδράσει.

Η εκτέλεση της ποινής του Περρίκου πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 1943 στην Αθήνα. Η Ιουλίου Μπίμπα μεταφέρθηκε στη Βιέννη όπου αποκεφαλίστηκε (!) στα τέλη του ίδιου μήνα.

Αιώνια ευγνωμοσύνη οφείλει το έθνος μας σ' αυτούς τους ανθρώπους που δε δίστασαν σε πολύ δύσκολες ώρες «να μην κοιτάξουν τη δουλειά τους» αλλά να αγωνιστούν για το δίκιο, την ελευθερία και την τιμή. Εξ άλλου, ο ίδιος ο Περρίκος, σε άλλη χρονική στιγμή είχε εκφραστεί ως εξής: *«Αι μάχαι μόνο με θυσίας κερδίζονται. Αυτό το γνωρίζομεν καλώς και είμεθα*

αποφασισμένοι να υποστώμεν προθύμβες τας θυσίας αυτάς. [...] Άλλως τε το έπαθλον, η δημιουργία κράτους ελληνικού, αξίζει κάθε θυσίαν».

Κωνσταντίνος Δ. Περδίκος (1905-1943)

Το κείμενο της κάτω φωτογραφίας (δικό του χειρόγραφο, το πρωτελευταίο)) αναφέρει: «Πεθαίνω για την Ελλάδα και θυμάμαι την τελευταία στροφή του ύμνου του Μιστράλ: "Κι' αν πρέπει να πεθάνουμε για την Ελλάδα, ω θεία δάφνη, μια φορά κανείς πεθαίνει" 4.2.43 ;ώρα 5.20»

Πεθαίνω για την Ελλάδα
σ' όλη σημα της τελευταίας
στροφής, του ύμνου του
Μιστράλ. "Κι' αν πρέπει
να πεθάνουμε για την
Ελλάδα, ω θεία δάφνη
μια φορά κανείς πεθαίνει
4.2.43
ώρα 5.20' + Κ. Περδικής

Ιουλία Μπίμπα (το γένος Γκαρμπολά, 1910-1943), Πηγή:
Αρχείον Τεκμηριώσεως Αυστριακής Αντιστάσεως

Ας είναι η μνήμη τους αιωνία κι οι ίδιοι ας μείνουν
αθάνατοι στην εθνική μνήμη!

Πηγές:

Παντελή Βατάκη, Κωνσταντίνου Λαγού, Βασίλη Φίλια
«Κωνσταντίνος Δ. Περρίκος (1905-1943): η βιογραφία ενός ήρωα»,
Εκδόσεις Μένανδρος, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου, 2018

Αντώνη Μυτιληναίου «Μαρτύρων πορεία», Εκδόσεις
Επικαιρότητα, 1997

Ρήγα Ρηγόπουλου «Μυστικός πόλεμος: Ελλάδα-Μέση Ανατολή»,
Εκδόσεις Εστία, χ.χ.

Ιωάννας Τσάτσου «Φύλλα κατοχής», Εκδόσεις Εστία, 1965